

Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija nisu spremne za uspješno vođenje energetske tranzicije, pa im prethodi haotično stanje “savršene oluje” (engl. perfect storm), kada se tranzicionim procesima ne može upravljati, sa nesagledivim socioekonomskim poslasticama, navodi se u izvještaju “Barometar spremnosti država za održivu energetska tranziciju” sa nazivom “Savršena oluja - nekontrolisana dekarbonizacija elektroenergetskog sektora Zapadnog Balkana”.

“Barometar spremnosti država za održivu energetska tranziciju” daje presek stanja u BiH, Crnoj Gori i Srbiji na osnovu istraživanja u kojem je svoje stavove iznelo 126 predstavnika vlada, ministarstava, parlamenata, zatim državnih regulatora, elektroprivreda, kao i privatnih kompanija, akademske zajednice, nevladinih organizacija.

Istraživanje su u toku 2021. sprovele think-tank organizacije NERDA, ASOR i CLEAR u okviru projekta REPCONS 2.0, koji je nastavak projekta REPCONS. Autori izvještaja su Mirza Kušljugić, profesor sa Fakulteta elektrotehnike Univerziteta u Tuzli, Nikola Rajaković, profesor sa Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Damir Miljević, konsultant u oblasti energetske tranzicije iz BiH, i Miroslav Vujnović, finansijski konsultant iz Srbije. S obzirom na rezultate istraživanja, glavna njihova preporuka BiH, Crnoj Gori i Srbiji je da moraju što pre započeti javnu diskusiju o energetska tranziciji kako bi se razjasnile nedoumice. Takođe su se odlučili da Barometar za 2021, s obzirom da je namera da se priprema svake godine i to za svih šest članica Energetske zajednice iz ovog regiona, kao poruku iskoristi latinsku izreku “Periculum in mora” ili “Opasnost je u odlaganju”, piše Igor Spajić za Balkan green Energy News.

Energetska tranzicija se u tri države ne vidi kao deo treće industrijske revolucije

Mirza Kušljugić, jedan od autora izvještaja, kaže da se u tri zemlje regiona energetska tranzicija prihvata u načelu, ne doživljava se kao nešto hitno i odlaže se.

To se radi jer se ne uočavaju prilike koje nosi ova tranzicija, kao ključna komponenta “zelenog razvoja” i treće industrijske revolucije, a dekarbonizacija se vidi kao nametnuta obaveza od strane institucija Evropske unije, dodaje on.

Ali, vremena za gubljenje nema, jer će se, kako ističe, ključni procesi u ovoj tranziciji desiti u narednih deset godina. Da bi ti procesi bili održivi i energetska tranzicija uspješna, dodaje Kušljugić, neophodno je da svaka država sama upravlja dekarbonizacijom energetike kako bi obezbedila sigurnost snabdevanja i izbjegla velike socioekonomske poremećaje.

To će, kako on dodaje, uspjeti samo sa širokim društvenim konsenzusom oko vizije i mape puta dekarbonizacije i sa učešćem svih društvenih aktera u sprovođenju ove “složene psihološke transformacije”.

- Ukoliko se tranzicijom ne bude upravljalo na održiv način ona će se desiti stihijski, pod

uticajem tržišta i vanjskih političkih pritisaka, a onda postoji opasnost od nekontrolisane transformacije ekonomije i društva koja može prerasti u scenario savršene oluje - navodi Kušljugić, i naglašava da svaka zemlja treba da napravi svoj put.

Zato je i glavna preporuka autora izveštaja za sve države da se o procesu energetske tranzicije mora što pre započeti javna diskusija, kako u stručnim krugovima tako i u široj javnosti, jer ima mnogo nedoumica i nejasnoća o izazovima koje ovako radikalna transformacija nosi.

- Ali, mnogo je i prilika da se razvoj energetike postavi na konceptu održivog razvoja. Trenutno nam na raspolaganju stoje oprobana rešenja da krenemo u energetska tranziciju, barem sa "no regret" merama - ističe Kušljugić.

Najvažnije je, kako smatra, da se izazovi sa kojima će se susresti rudarske regije pretvore u razvojne prilike. Zato Kušljugić poručuje da ekonomsko restrukturiranje rudarskih regija i socioekonomsko zbrinjavanje zaposlenih u industrijama u zalasku - rudnicima uglja i termoelektranama treba započeti bez odlaganja.

Naravno, dodaje on, Evropska unija i međunarodne finansijske institucije trebalo bi da osiguraju ne samo tehničku podršku nego i adekvatna finansijska sredstva.

Može više zelene energije, ali ne i smanjenje proizvodnje iz termoelektrana

Stavovi učesnika istraživanja govore da se u tri zemlje podržava i veće korišćenje obnovljivih izvora (OIE), posebno vetroelektrana, velikih solarnih i hidroelektrana, ali opet u načelu. Kušljugić navodi da su odgovori pokazali da se pod dekarbonizacijom elektroenergetskog sektora većinom podrazumeva povećanje učešće obnovljivih izvora u proizvodnji, ali ne i smanjenje korišćenja uglja.

Tako u BiH i Srbiji više od dve trećine, a u Crnoj Gori više od jedne trećine učesnika istraživanja smatra da se prestanak korišćenja uglja neće dogoditi pre 2050. godine.

Za trenutno loše stanje najodgovornije su državne institucije i elektroprivrede, smatraju učesnici istraživanja. One su, kako se navodi u izveštaju, trenutno najveći oponenti i kočničari reformskih procesa jer ne vide energetska tranziciju kao treću industrijsku revoluciju, nemaju dovoljno stručnih kadrova, netransparentno donose odluke, nemaju odgovarajuće planove restrukturiranja.

Izvor: ekapija.com